

Solidariteit: de basis van een maatschappelijke beschaving

Deskundigen, per definitie vrijwel altijd “ouderen”, trekken in twijfel of de jongeren nog wel solidair zullen blijven om de kosten van de vergrijzing op te vangen...

Tekst: Andries F. Bongers

Deze veronderstelling is gebaseerd op twee factoren. Ten eerste, dat er over enige tijd relatief meer ouderen zijn dan jongeren. En ten tweede, dat er in de toekomst dus ook relatief minder jongeren de toenemende kosten van ouderen (AOW en zorgkosten) zullen moeten dragen. Het omslagstelsel van de AOW betekent dat je nooit voor jezelf spaart en per definitie altijd voor een ander. Voor de zorgkosten geldt dat in zekere zin ook.

Achterom kijken...

Solidariteit heeft kennelijk iets met de toekomst te maken. Maar laten we ook even achterom kijken. Vanaf zijn geboorte tot het moment dat een jongere gaat werken, kost hij honderdduizend euro. We vragen toch ook niet of hij het geld dat door ouderen - en dat zijn niet alleen de ouders - is opgebracht, terug wil betalen? Sterker nog, wanneer een baby wordt geboren in Nederland komt hij ter wereld in een land waar de ouderen een relatief luxe infrastructuur hebben neergelegd. Daar hoeft een jongere niks voor te betalen. Als je op je zestiende een brommer krijgt of op je achttiende een auto, hoef je niet meteen vijftig jaar wegenopbouw te betalen. Ja, als oudere ben je doorgaans duurder dan een jongere, ook als het gaat om de zorgbehoefte. Je kunt ook zeggen dat je als oudere eindelijk terugkrijgt wat je vroeger teveel hebt betaald.

Jongeren en ouderen, wie zijn dat?

Maar zijn de jongeren eigenlijk wel minder solidair en meer egoïstisch zoals deskundigen beweren? Ik trek veel met jongeren op, maar heb

er nog nooit een ontmoet die er een probleem van maakt. Sterker nog, ze weten niet eens waar je het over hebt!

En wie zijn nu die jongeren en die ouderen? Bedoelen we met een jongere ‘geboren ná 1990’? En met een oudere ‘geboren vóór 1950’? De meeste ouderen van vóór 1950 zijn al op zestienjarige leeftijd gaan werken, 45 uur per week. Een enkeling studeerde toen. Tegenwoordig is het normaal dat je na een voortgezette studie pas na je vijftienvingste een baan accepteert van 36 uur per week. Of een duobaan met je partner, dertig vakantiedagen én subsidie voor de kinderopvang. Kinderloze partners betalen die subsidie ook via de belasting. En als je als jongere ervoor zorgt, dat 80 procent van de politie- en ME-taken op jou zijn gericht, moet je dat als oudere ook betalen. Allemaal solidariteit!

Honderd jaar in 2040

Op 20 juni 1919 werd de pensioengerechtigde leeftijd van 70 naar 65 jaar gebracht. Bijna niemand haalde de 70, zelfs 65 jaar - toen een respectabele leeftijd - was voor weinigen weggelegd. De pensioenleeftijd van 65 jaar bestaat al bijna een eeuw, terwijl onze leeftijdsverwachting met meer dan 10 jaar is toegenomen! Werknemers die graag op hun 65ste met pensioen gaan, doen dat niet omdat ze afgeleefd zijn, maar omdat ze andere leuke dingen willen doen, of balen van hun werk. Zodra de discussie weer oplaait om de pensioenleeftijd naar 67 jaar te brengen, komt de vakbond meteen met het voorbeeld van de stratenmaker. Wel eens een stratenmaker anno 2009 aan het werk gezien? Machinaal zand aanrijden, uitvlakken of afrijen en bestraten van één vierkante meter met een legklem... Overigens, wanneer we de AOW-leeftijd per jaar met een maand verhogen - er ligt nu een

voorstel om dat per 2015 in te laten gaan - gaan we pas in 2040 op ons 67ste met pensioen. Maar in 2040 wordt menigeen makkelijk honderd jaar en die personen hebben ook dan bijna net zo lang pensioen als dat ze gewerkt hebben! Iedereen zal toch wel begrijpen dat dát niet te financieren is?

Opbouwen naar risico en behoefte

Laten we ophouden om elkaar met oneigenlijke argumenten te bestrijden. Maak van de pensioenleeftijd niet zo'n discussie. Ik vind dat alle mensen zelf mogen weten wanneer ze stoppen met werken. Besef wel dat vroegpensioen meestal onbetaalbaar is.

Voor de stratenmaker is er wél een oplossing. Vroeger werd er een rentezegel geplakt waarvan de waarde afhankelijk was van de zwaarte van het beroep. Deze rentezegel (afgeschaft in 1970) was bedoeld om invaliditeit én pensioen voor een deel te financieren. Laat werkgevers en werknemers dus vanaf hun eerste werkdag een pensioen en zorg- en inactiviteitspremie betalen,

die niet alleen afhankelijk is van de hoogte van het loon, maar ook van de zwaarte van het beroep en het risico.

Bijkomend voordeel: als zware arbeid duurder wordt, gaan we eindelijk de arboregels naleven!

Ben je vanaf je zestiende al werkzaam, dan heb je dus meer gespaard dan wanneer je na je studie op je 27ste begint. Verander je van een zwaar naar een licht beroep, dan vertaalt zich dat in de premie.

Het omslagstelsel van de AOW dient gedeeltelijk omgebouwd te worden naar een lage algemene basis AOW en een situationele AOW, afhankelijk van je arbeidshistorie. En kun je het veroorloven, mag je wat mij betreft ook op je 55ste met pensioen!

Solidariteit als basis van beschaving is prima, maar het mag niet ten koste gaan van de individuele maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Andries F. Bongers (68) is directeur van FreeBeans BV, www.freebeans.nl, www.hr-kiosk.nl